

İDARİ YARGIDA İTİRAZ VE İSTİNAF KANUN YOLLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

*(A Comparative Study Of Objection And District Court Appeal
Legal Remedies)*

Mehmet ŞİMŞEK¹

ÖZ

İdari yargılama usulü hukukunda halen yürürlükte olan olağan kanun yolları itiraz, temyiz ve karar düzeltmedir. 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile idari yargılama usulü hukukunda istinaf kanun yolu da yerini almış, itiraz kanun yolu ise idari yargılama usulü hukukumuzdan çıkarılmıştır. Ancak söz konusu kanun ile ihdas edilen istinaf kanun yolu henüz uygulanmaya başlanılmamıştır. Adalet Bakanlığınca alınan ve 7 Kasım 2015 gün ve 29525 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan karara göre, istinaf yargılaması yapacak olan Bölge İdare Mahkemeleri 20 Temmuz 2016 tarihinde faaliyete başlayacaktır.

Bölge idare mahkemelerinin itiraz üzerine yaptıkları yargılamada, her türlü inceleme ve tahkikat yapma ile nihai karar alma bakımından istinaf kanun yoluna, aldığı kararların kesin olması bakımından ise temyiz kanun yoluna benzemektedir². Bunun yanında, itiraz ve istinaf kanun yollarını düzenleyen hükümler incelendiğinde, her iki kanun yolu arasında pek çok benzerlik ve farklılıklar olduğu görülecektir.

Anahtar Kelimeler: İdari Yargı, Kanun Yolu, İstinaf, İtiraz, 6545 sayılı Kanun, 2577 sayılı Kanun

ABSTRACT

Objection, Appeal to Council of States, and revision of decision (extraordinary appeal process) are effective judicial remedies in our administrative procedure law.

1 Hâkim, İstanbul Vergi Mahkemesi Üyesi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Programı Doktora Öğrencisi, simsekmehmet@adalet.gov.tr

2 ÇAĞLAYAN Ramazan, **İdari Yargılama Hukuku**, 7. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2015, s. 701 vd.; GÖZÜBÜYÜK A. Şeref/TAN Turgut, **İdare Hukuku**, Cilt 2 (İdari Yargılama Hukuku), 5. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012, s.1064.

With the numbered 6545 Law, which brings appeal process to the districts court, abolishes objection procedure. Although the code was enacted, the implementation of the law was postponed until ministry of justice establishes the district courts. According to the decision made by Ministry of Justice and published in the 29525 numbered official journal at the date of 7th November 2015, the Administrative District Courts will be established in 20th July 2016.

There are some similarities and differences between district court appeal process and objection and appeal to the Council of State processes. District court decision is final decision. In this aspect, it is pretty similar to appeal to the Council of State. District court has power to examine the case based on its analyses of law, and implements law without depending on first instance court determinations, and analyzes. In this aspect' it looks like a kind of objections process.

Keywords: Law of administrative, judicial process, appeal to the district court, 6545 Numbered Law (Code), 2577 Numbered Code

GİRİŞ

İdari yargılama usulünde itiraz, temyiz ve karar düzeltme şeklinde üç çeşit olağan kanun yolu³ bulunmaktadır. 18.06.2014 tarihinde kabul edilen 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁴ ile idari yargıda mevcut olan itiraz kanun yolu kaldırılarak istinaf kanun yolu getirilmiş⁵ ise de, bahsi geçen kanunun 27. maddesiyle 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'na⁶ (İYUK) eklenen geçici 8. maddesi uyarınca kanun yoluna ilişkin değişiklikler henüz yürürlüğe girmemiştir⁷. Bu nedenle idari yargıda henüz istinaf kanun

3 GÖZÜBÜYÜK/TAN, s.1028 vd.

4 28 Haziran 2014 gün ve 29044 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

5 ÇAĞLAYAN, s.699.

6 20 Ocak 1982 gün ve 17580 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır; ÇAĞLAYAN, s.708.

7 6545 Sayılı Kanun'un 27. maddesi ile 2577 sayılı Kanun'a eklenen geçici 8. maddesinde "Bu Kanunla idari yargıda kanun yollarına ilişkin getirilen hükümler, 2576 sayılı Kanunun, bu Kanunla değişik 3 üncü maddesine göre kurulan bölge idare mahkemelerinin tüm yurttta görev başlayacakları tarihten sonra verilen kararlar hakkında uygulanır. Bu tarihten önce verilmiş kararlar hakkında, kararın verildiği tarihte yürürlükte bulunan kanun yollarına ilişkin hükümler uygulanır." hükmüne ve aynı kanunun 14. maddesiyle 2576 sayılı Kanuna eklenen geçici 20.maddesinde "Adalet Bakanlığı, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, Kanunun, bu Kanunla değişik 3 üncü maddesinde öngörülen bölge idare mahkemelerini kurar. Bölge idare mahkemelerinin kuruluşları, yargı çevreleri ve tüm yurttta görev başlayacakları tarih, Resmî Gazete'de ilan edilir. Mevcut bölge idare mahkemeleri, yeni kurulan bölge idare mahkemelerinin görev başlayacakları tarihe kadar faaliyetlerine devam ederler." Hükmüne yer verilmiş ancak, maddede belirtilen üç aylık süre içerisinde söz konusu mahkemeler kurulamamıştır. Fakat daha sonra Adalet Bakanlığınca alınan karara göre, Türkiye genelinde istinaf yargılaması yapacak olan sekiz adet bölge idare mahkemesi kurulmuş ve 20 Temmuz 2016 tarihinde faaliyete başlamasına karar verilmiştir.

yolu bulunmamakta, buna karşın bir kısım özellikleri bakımından istinaf kanun yoluna benzeyen itiraz kanun yolu yürürlükte bulunmaktadır.

Her ne kadar bazı yönleri itibariyle itiraz kanun yolu istinaf kanun yoluna benzemekte ise de, aralarında büyük farklılıklar da bulunmaktadır. Bu çalışmamızda idari yargıda halen uygulanmakta olan itiraz kanun yolu ile 6545 sayılı Kanun ile ihdas edilen istinaf kanun yolu çeşitli yönleriyle mukayese edilecek, benzer ve farklı yönleri tespit edilmeye çalışılacaktır.

I. İDARİ YARGILAMA USULÜNDE KANUN YOLLARINA GENEL BAKIŞ

Yargılama hukukunda, mahkemelerin nihai kararlarının üst mahkeme tarafından denetlenmesi müessesesine kanun yolu adı verilmektedir⁸. Mahkemelerce verilen nihai kararların kesinleşmesini önleyen, dolayısıyla kesinleşmemiş olan hükümlere karşı başvurulmuş kanun yollarına olağan kanun yolları⁹, kesinleşmiş hükümlere karşı gidilebilen kanun yollarına ise olağanüstü kanun yolları¹⁰ denilmektedir¹¹. Mevcut durum itibariyle idari yargılama usulünde itiraz¹², temyiz¹³ ve karar düzeltme¹⁴ olmak üzere üç farklı olağan kanun yolu¹⁵, kanun yararına bozma¹⁶ ve yargılamanın yenilenmesi¹⁷ olmak üzere iki adet de olağanüstü kanun yolu¹⁸ bulunmaktadır.

İtiraz, idare ve vergi mahkemeleri tarafından tek hâkimle verilen kararlar ile heyet halinde verilmiş olsa bile kanunda sayılan ve daha basit olarak niteleyebileceğimiz bazı nihaî kararlara karşı gidilebilen bir kanun yoludur¹⁹.

Temyiz kanun yoluna ise, idare ve vergi mahkemeleri tarafından heyet halinde verilen veya heyet halinde verilmiş olsa da itiraz kanun yoluna tabi olduğu belirtilenler dışındaki²⁰ esas kararlara ve Danıştay daireleri tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilen esas kararlara karşı Da-

8 ÇAĞLAYAN, s.701; AKYILDIZ Ali, "İstinafa İlkesel Bakmak", *Danıştay Ve İdari Yargı Günü 147.Yıl Sempozyumu*, Ankara, 2015, s.13.

9 ÇAĞLAYAN, s.703

10 ÇAĞLAYAN, s.703

11 YÜCE Mehmet, "6545 Sayılı Kanun Sonrası Vergi Yargılamasında Olağan Kanun Yolu Sürecinin İşleyişi", *Vergi Dünyası Dergisi*, Kasım/2014, sayı 399, s.7

12 İYUK Md. 45

13 İYUK Md.46

14 İYUK Md. 54

15 YÜCE Mehmet, *Vergi Yargılama Hukuku*, 3. Baskı, Ekin Yayınevi, 2013, s.234; GÖZÜBÜYÜK/TAN, s.1028 vd.

16 İYUK Md.51

17 İYUK Md.53

18 YÜCE, s. 246

19 İYUK. Md. 45; ÇAĞLAYAN, s.703

20 İYUK. Md. 47

nıştay nezdinde gidilebilen bir kanun yoludur²¹.

Karar düzeltme kanun yolu hukukumuzda özgü bir kanun yolu olup²², bölge idare mahkemesi tarafından itiraz üzerine verilen kararlar ile Danıştay daireleri veya dava daireleri kurulları tarafından temyiz üzerine verilen kararlara karşı yine kararı veren bölge idare mahkemesi ya da Danıştay dairesi veya dava daireleri kurulu nezdinde 15 gün içinde gidilebilir²³. Karar düzeltme istemini inceleyecek olan merci, karar düzeltme sebepleri ile bağlıdır²⁴.

Olağanüstü kanun yollarından ilki, İYUK'ta kanun yararına bozma olarak adlandırılmış olup, bölge idare mahkemesi kararları ile idare ve vergi mahkemelerince ve Danıştayca ilk derece mahkemesi olarak verilip temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan, niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların başvurusu üzerine veya Danıştay Başsavcısı tarafından yapılan başvuru üzerine ilgili Danıştay dairesi ya da dava daireleri kurulu nezdinde kanun yararına temyiz yoluna gidilebilir²⁵. Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde ilgili karar, kanun yararına bozulur ancak bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan mahkeme veya Danıştay kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz, bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmi Gazete'de yayımlanır²⁶.

Olağanüstü kanun yollarından diğeri ise yargılamanın yenilenmesidir²⁷. Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinden verilen kararlar hakkında, kanunda dokuz bent halinde sayılan durumların gerçekleşmesi halinde²⁸ esas kararı vermiş olan mahkemeden yargılamanın

21 İYUK. Md. 46

22 AKYILDIZ, s.13

23 İYUK. Md. 54

24 İYUK. Md. 54

25 İYUK: Md. 51

26 İYUK. Md. 51

27 İYUK. Md. 53

28 Bu durumlar; **a)** Zorlayıcı sebepler dolayısıyla veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması, **b)** Karara esas olarak alınan belgenin, sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu mahkeme veya resmi bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da, yargılamanın yenilenmesini isteyen kimsenin karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması, **c)** Karara esas olarak alınan bir ilam hükmünün, kesinleşen bir mahkeme kararıyla bozularak ortadan kalkması, **d)** Bilirkişinin kasıtlı gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu mahkeme kararıyla belirlenmesi, **e)** Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması, **f)** Vekil veya kanuni temsilci olmayan kişiler ile davanın görülüp karara bağlanmış bulunması, **g)** Çekinmeye mecbur olan başkan, üye veya hâkimin katılmasıyla karar verilmiş olması, **h)** (Değişik alt bent: 10/06/1994 - 4001/23 md.) Tarafları, konusu ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir kararın verilmesine neden olabilecek kanuni bir dayanak yokken, aynı mahkeme yahut başka bir mahkeme tarafından önceki ilamun hükmüne aykırı

yenilenmesi talep edilebilir.

II. GENEL OLARAK İSTİNAF KANUN YOLU

A. İstinafın Tanımı Ve Türleri

İstinaf Arapça bir kelimedir ve bir işe yeniden başlamak anlamına gelmektedir²⁹. Bir hukuk terimi olarak ise, ilk derece mahkemeleri ile temyiz mercii arasında yer alan mahkemelerce gerçekleştirilen ikinci derece bir denetim mekanizmasıdır³⁰. İstinaf mahkemelerinin faaliyette bulunduğu sistemlerde istinaf kanun yolunda, ilk derece mahkemesince verilen kararın hem hukuka ve hem de olaylara uygunluğu denetlenmekte iken, temyiz kanun yolunda sadece hukuka uygunluk denetimi yapılmaktadır³¹.

Ülkemizdeki geçmişi, Osmanlı Devleti döneminde 1879 yılında yürürlüğe giren Mehakimi Nizamiye Teşkilatı Kanunu'na kadar gitmektedir³². Adaletin hızlı tecelli etmesini engellediği gerekçesiyle 1924 yılında çıkarılan Mehakimi Şer'iyenin İlgasına Ve Mehakim Teşkilatına Ahkamı Muadil Kanun ile istinaf mahkemeleri kaldırılmıştır³³.

İstinaf kanun yolunun dar anlamda istinaf kanun yolu ve geniş anlamda (ya da klasik anlamda) istinaf kanun yolu olarak iki türünün olduğu kabul edilmektedir³⁴. Geniş anlamda istinaf kanun yolunda, ilk derece mahkemesinden tamamen bağımsız olarak, yeni delil ve olaylar ile ilk derece mahkemesi kararından sonra ortaya çıkan değişiklikler yeniden ele alınmakta ve uyuşmazlık hakkında yeni bir karar verilmektedir³⁵. Bu durumda adeta ikinci bir ilk derece yargılaması yapılmaktadır. İlk dereceden bağımsız olarak olayların tekrar değerlendirilmesi nedeniyle istinaf mahkemelerine vakıa mahkemeleri de denilmektedir³⁶. Dar anlamda istinaf kanun yolunda ise, istinaf mahkemesince, daha önce ilk derece mahkeme-

bir karar verilmiş bulunması, ı) (Ek bend: 15/07/2003 - 4928 S.K./6. md.) Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.

29 KURU Baki/ARSLAN Ramazan/YILMAZ Ejder, **Medeni Usul Hukuku**, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s.580; SANCAKDAR Oğuz, "İdari Yargıda İstinaf Sistemi Üzerine Düşünceler", **Danıştay Ve İdari Yargı Günü 144. Yıl Sempozyumu**, Ankara, 2012, s.19; PEKCANITEZ Hakan/ATALAY Oğuz/ÖZEKES Muhammet, **Medeni Usul Hukuku**, 14. Baskı Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 877; SAYGIN Engin, "İdari Yargıda İstinaf Mahkemesi Tartışmaları Üzerine Bir Analiz", **İÜHFİM**, C. LXIX, S.1-2, 2011, s. 636; ÇAĞLAYAN, s.708.

30 SANCAKDAR, s.19

31 SANCAKDAR, s.19; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.878

32 PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.877

33 PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.877

34 SAYGIN, s.637; SANCAKDAR, s.20; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.580

35 SANCAKDAR, s.20; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.580

36 KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.580

si tarafından tamamlanan yargılama faaliyetine ilişkin işlemler tekrarlanmaz, sadece gerekli hallerde maddi vakıalar tekrar incelenir³⁷.

B. İstinaf Sisteminin Fayda Ve Sakıncaları

İstinaf sisteminin faydaları genel olarak, hak arayanlar bakımından güvence olması ve hukuk devleti ilkesi açısından gerekli olması; kişilerin, dereceli yargılama yapılmasına dair anayasal hakkının karşılanmış olması; daha tecrübeli hâkimler tarafından dosyanın bir kez daha incelenmek suretiyle adaletin gerçekleşmesine katkı sağlaması; uzmanlaşmanın sağlanması suretiyle daha isabetli kararların verilmesi; temyiz makamının işlerinin azaltılması ve bu surette temyiz makamının içtihat mahkemesi olarak asıl işlevini yapmasına imkân tanınması; sadece belli merkezlerde istinaf mahkemelerinin kurulacak olması nedeniyle yerel baskıların azalacak olması şeklinde sıralanabilir³⁸.

İstinaf sisteminin sakıncaları ise, zaman kaybına, davaların uzamasına ve yargılama masraflarının artmasına sebep olacağı; hâkim ve yargı personeli ihtiyacının artacağı; içtihat farklılıklarının olabileceği; tecrübeli hâkimlerin ilk derece mahkemelerine atanması ve kaliteli bir ilk derece yargılaması ile istinafa gerek olmayacağı şeklinde sıralanabilir³⁹. Bazı görüşler istinaf sisteminde, ilk derece hâkimlerinin daha dikkatsiz davranabileceği yönündeyken, bazı görüşler ise tam tersi olarak istinaf sisteminin hâkimi daha dikkatli davranmaya iteceği⁴⁰ yönündedir⁴¹.

III. İDARİ YARGILAMA USULÜNDE İSTİNAF VE İTİRAZ KANUN YOLUNUN BENZERLİK VE FARKLILIKLARI

A. Genel Olarak

İdari yargılama usulü, İYUK ile düzenlenmiştir. Ancak, idari yargılama usulüne ilişkin tüm düzenlemeler bu kanunda yapılmamıştır. Zira, İYUK'un 31. maddesi ile İYUK'ta hüküm bulunmayan hallerde hâkimin davaya bakmaktan memnuniyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sükûnunu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemler ile elektronik işlemlerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu⁴² (HUMK)

37 KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.580

38 SANCAKDAR, s.20, 21, 22; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.580-581

39 KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.580- 581;SANCAKDAR, s.20-21-22

40 YILDIRIM Ramazan, "Türkiye'de İstinaf Uygulamasının İdari Yargıya Etkileri", *Danıştay Ve İdari Yargı Günü 147.Yıl Sempozyumu*, Ankara, 2015, s.36

41 SANCAKDAR, s.22

42 04.07.1927 gün ve 634 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış, 6100 sayılı HMK ile yürürlükten kaldırılmıştır.

hükümlerinin uygulanacağı, ancak, davanın ihbarı ve bilirkişi seçiminin Danıştay, mahkeme veya hâkim tarafından re'sen yapılacağı belirtilmiştir. Her ne kadar bahsi geçen madde HUMK'a atıf yapmış ise de, 1086 sayılı HUMK, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu⁴³ (HMK) ile yürürlükten kaldırıldığından ve HMK'nun 447. maddesinde, mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'na yapılan yollamaların, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılacağı belirtildiğinden, İYUK madde 31'in yaptığı yollama HMK'ya yapılmış sayılmaktadır.

Ayrıca, yine İYUK madde 31/2'de bu kanun ve HMK'ya atıfta bulunulan haller saklı kalmak üzere, vergi uyuşmazlıklarının çözümünde Vergi Usul Kanunu'nun ilgili hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu durumda, idari yargılama usulünde, İYUK, HMK ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu⁴⁴ (VUK) hükümlerinin uygulama alanı bulabileceğini söyleyebiliriz. Bu nedenle, bu çalışmanın konusu olan istinaf ve itiraz kanun yolu ile ilgili olarak değerlendirme yapılırken ihtiyaç duyulması halinde söz konusu kanun hükümlerine başvurulabilecektir.

Bu başlık altında inceleyeceğimiz alt başlıklara ilişkin konularda, istinaf ve itiraz kanun yoluna başvuru ile ilgili söyleyeceğimiz pek çok şeyi, İYUK'un "temyiz" ile ilgili düzenlemelerini içeren 46, 47 ve 48. maddelerine dayandıracamız. Çünkü itiraz kanun yoluna dair İYUK madde 45'te itirazın, temyiz şekil ve usullerine tabi olduğu ve istinaf kanun yoluna dair 6545 sayılı Kanun ile değişik İYUK madde 45'te de istinafın, temyiz şekil ve usullerine tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

B. Kanun Yoluna Başvuracak Kişiler Bakımından

Hem itiraz ve hem de istinaf kanun yoluna başvurulabilmesi için, ilgilinin (tarafın) kanun yoluna başvuru bakımından hukuki yararının olması gerekmektedir⁴⁵. Dolayısıyla, lehine karar verilen tarafın kural olarak itiraz veya istinaf yoluna başvurmada hukuki menfaatinin olmadığı kabul edilir. Ancak, lehine hüküm verilen tarafın kanun yolu dilekçesinde ileri sürdüğü sebepler dikkatle tetkik edilerek, hukuki menfaatinin bulunup bulunmadığı tespit edilmelidir. Örneğin, karar sonucu lehine olmakla birlikte vekâlet ücretine, mahkeme harçlarına veya diğer yargılama giderlerine ilişkin olarak kanun yoluna başvurulmasında hukuki menfaati bulunabilir.

Doktrinde, kararın gerekçesi bakımından da, lehine olan tarafın kanun

43 04.02.2011 gün ve 27836 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

44 10.01.1961 gün ve 10703-10705 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

45 ÇAĞLAYAN, s.712; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.575; PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.880

yoluna başvurmasında hukuki menfaati bulunabileceği ileri sürülmekte olduğu gibi⁴⁶, kanun yoluna başvuru ile ancak hüküm fıkrasının kaldırılması ya da değiştirilmesinin istenilebilecek olması durumu karşısında, lehine hüküm verilen tarafın kural olarak sırf gerekçe yönünden kanun yoluna başvuramayacağı da ileri sürülmekte⁴⁷, ancak bu kuralın bir takım istisnalarının olabileceği kabul edilmektedir⁴⁸. Mahkeme kararlarının gerekçe yönünden temyizi üzerine Danıştay genellikle, gerekçe yönünden temyiz isteminde bulunulamayacağına dair bir karar vermemektedir⁴⁹. Ancak aksi düşünce ile karşı oy da kullanılmaktadır⁵⁰.

İYUK, üçüncü şahısların davaya katılması bakımından HMK'ya atfı yapmış olup, HMK'da fer'i müdahilin tek başına kanun yoluna başvurup başvurmayacağına dair bir hüküm bulunmamaktadır⁵¹. Fer'i müdahilin, yanında katıldığı tarafın kanun yolundan feragati söz konusu değilse, kanun yoluna başvurabilmesi gerektiği⁵², başka bir görüşte ise, fer'i müdahilce, kararın kendisiyle ilgili kısmı hakkında tek başına kanun yoluna başvurabileceği⁵³ iddia edilmektedir. Bunun yanında, davaya katılanın, yanında katıldığı taraftan ayrı olarak hareket edemeyeceği ve bu nedenle kendiliğinden kanun yoluna başvuramayacağı da savunulmaktadır⁵⁴. Danıştay Altıncı Dairesi 20.01.1997 gün ve E:1996/278, K:1997/371 sayılı kararında, müdahilin tek başına temyiz talebinde bulunması nedeniyle temyiz isteminin incelenmeksizin reddine karar vermiştir⁵⁵.

Her iki tarafın da kanun yoluna başvuru hakkı olduğu durumlarda, taraflardan birinin kanun yoluna başvurmadığı durumlarda, diğer tarafın kanun yolu başvuru dilekçesinin tebliği üzerine cevap verme süresi içerisinde kanun yoluna başvurulabilir. Bu duruma, katılma yoluyla ka-

46 PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.880

47 PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.880

48 Lehine hüküm verilen tarafın kanun yoluna başvurabileceği örnek durumlar için bkz. KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.576

49 Bu konudaki örnek kararlar için bkz. Danıştay 6. Daire Esas:2010/11990, Karar:2014/1573; Danıştay 14. Daire Esas:2012/9571, Karar:2014/4765; Danıştay 13. Daire Esas:2013/1121, Karar:2014/841; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu Esas:2010/2264, Karar:2013/3820 (Bu kararlar yayınlanmamıştır.)

50 Örnek: Danıştay 9. Daire Esas:2009/1346, Karar:2013/420 sayılı kararı

51 PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.880

52 YEŞİL Ufuk, **Türk Yargı Sisteminde Görev ve Hüküm Uyuşmazlıklarının Çözüm Usulü**, Uyuşmazlık Mahkemesi Yayınları, Ankara, 2016, s.139 vd.; PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.880

53 KARSLI Abdurrahim, **Medeni Muhakeme Hukuku Ders Kitabı**, 2. Baskı, Alternatif Yayınları, İstanbul, 2011, s.317

54 GÖZÜBÜYÜK/TAN, s.839; KARAVELİOĞLU Celal, **İdari Yargılama Usulü Kanunu**, 2. Cilt, 6. Baskı, Karavelioğlu Hukuk Yayınevi, 2006, s.1436; MUŞUL Timuçin, **Medeni Usul Hukuku**, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s.155; YEŞİL, s.140.

55 ASLAN Zehreddin/BERK Kahraman, **İdare Hukuku Ve İdari Yargıya İlişkin Temel Kanunlar**, 3. Baskı, Alfa Yayınları, 2002, s.412

nun yoluna başvuru adı verilmektedir⁵⁶. Bu konuda, itiraz kanun yolu için İYUK madde 48/3 ile, istinaf kanun yolu için İYUK'un 6545 sayılı Kanun'la değişik 48/3 maddesi aynı hükmü içermektedir.

Görüldüğü üzere, istinaf kanun yoluna ve itiraz kanun yolunda, kanun yoluna başvurabilecek kişiler bakımından bir fark bulunmamaktadır.

C. Kanun Yolu Sebepleri Bakımından

İYUK'ta itiraz sebepleri hakkında bir kural bulunmasa da, İYUK madde 49'da Danıştayın, görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması, hukuka aykırı karar verilmesi ve usul hükümlerine uyulmamış olunması sebeplerinden dolayı incelenen kararı bozacağı belirtildiğinden ve itiraz da temyizden usulüne tabi olduğundan, itiraz sebeplerinin, görev ve yetki dışında bir işe bakılması, hukuka aykırı karar verilmesi ve usul hükümlerine uyulmaması olduğunu söyleyebiliriz. Görev ve yetki kuralları ile usul kuralları da mevzuatın ve hukukun bir parçası olduğundan esasen hukuka aykırı karar verilmesi ifadesi, diğer iki sebebi de kapsayan çok geniş bir bozma sebebidir.

İYUK'un 6545 sayılı Kanun'la değişik 45. maddesinin 4 ve 5 numaralı fıkralarında bölge idare mahkemesinin, ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulmadığı takdirde veya davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması hâllerinde istinaf başvurusunu kabul ederek ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vereceği belirtilmiştir⁵⁷. Yine İYUK'un 6545 sayılı Kanun'la değişik 49. maddesinde görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması, hukuka aykırı karar verilmesi ve usul hükümlerinin uygulanmasında kararı etkileyebilecek nitelikte hata veya eksikliklerin bulunması sebeplerinden dolayı incelenen kararı bozacağı belirtilmiştir. Görüldüğü üzere İYUK'ta (6545 sayılı Kanun'la değişik halinde) hem istinafa dair maddede ve hem de temyize dair maddede kanun yolu sebeplerine değinilmiş olup bunlar, görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması, hukuka aykırı karar verilmesi ve usul hükümlerinin uygulanmasında kararı etkileyebilecek nitelikte hata veya eksikliklerin bulunması, görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından davaya bakılmış olması olarak sıralayabiliriz.

Bu düzenlemelerden, usul hükümlerine uyulmama hali itiraz sebebi olarak gösterildiği halde, istinaf için usul hükümlerinin uygulanmasında kararı etkileyebilecek nitelikte hata veya eksikliklerin bulunması şartı aranmıştır. Aslında uygulamada, itiraz sebebi olarak usul hükümlerine

56 KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.587; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.880; MUŞUL, s.566; KARSLI, s.668

57 YEŞİL, s.20.

uyulmama durumu da ancak, söz konusu usuli hatanın esas kararı etkilediği hallerle⁵⁸ sınırlı olarak uygulandığını söyleyebiliriz. Örneğin, İYUK'ta yer alan dosyaların karara bağlanma süreleri, karar yazma süreleri ve dosyalar arasındaki öncelik sırası gibi hususlara aykırılık halleri de birer usule aykırılık hali olduğu halde, bu gibi durumlarda kararlar bozulmamaktadır. Çünkü bu tür usul kurallarına aykırılıklar karar sonucunu etkilememektedir. Bu nedenle, her ne kadar istinaf ve itiraz sebeplerine dair kanun maddelerinin kaleme alınması bakımından farklılık gözlemlense de, esasta çok büyük bir farklılık bulunmamaktadır.

D.Kanun Yoluna Başvurulabilecek Kararlar Bakımından

İtiraz edilebilecek kararlar, davanın konusu ile parasal miktar olmak üzere iki farklı yöntemle belirlenmiştir⁵⁹. Bunlar, idare ve vergi mahkemelerinin;

a) İlk ve orta öğretim öğrencilerinin sınıf geçme, not tespiti, kayıt, nakil, ilişik kesme ve disiplin cezalarına ilişkin işlemler ile yükseköğretim öğrencilerinin sınıf geçme ve notlarının tespitine ilişkin işlemlerden,

b) Valilik, kaymakamlık ve yerel yönetimler ile bakanlıkların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının taşra teşkilâtındaki yetkili organları tarafından kamu görevlileri hakkında tesis edilen geçici görevlendirme, ikinci görev, vekâleten atama, görev ve unvan değişikliği içermeyen il içi naklen atama, görevden uzaklaştırma, yolluk, lojman ve izinlerine ilişkin idari işlemlerden,

c) Kamu görevlilerine uyarma ve kınama cezası verilmesine ilişkin işlemlerden,

d) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının üyeleri hakkında verdiği mesleki faaliyeti sona erdirmeyen her türlü disiplin ve sınav işlemlerinden,

e) Asker ailelerine yardım ile ilgili işlemlerden,

f) 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanun'un⁶⁰ uygulanmasından,

g) 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun⁶¹ ile 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu⁶² gereğince kamu ku-

58 KARAVELİOĞLU, s.1744

59 İYUK madde 45

60 10.07.1941 gün ve 4856 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

61 10.07.1976 gün ve 15642 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

62 14.06.1986 gün ve 19134 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

rum ve kuruluşları tarafından sosyal yardım amacıyla bağlanan aylık ve yapılan sosyal yardımlarla ilgili uygulamalardan,

h) 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyedliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun'un⁶³ uygulanmasından,

ı) 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun⁶⁴ uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlıklarla ilgili olarak verilen nihaî kararlar ile,

i) Tek hâkimle verilen nihaî kararlara, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi mahkemelerin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine itiraz edilebilir.

Yukarıda konu itibarıyla itiraz yoluna tabi olduğu belirtilen dava türleri sadece idare mahkemelerinde dava konusu edilebilmektedir. Dolayısıyla, idare mahkemelerinde tek hâkim ile verilen kararlar ile yukarıda konu itibarıyla sayılan kararlara karşı; vergi mahkemelerinde ise tek hâkim tarafından verilen kararlara karşı itiraz yolu ile bölge idare mahkemesine başvurulabilir. İdare ve vergi mahkemelerinde tek hâkim tarafından bakılabilecek işler ise 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun'un⁶⁵ 7. maddesi uyarınca konusu belli bir parayı aşmayan davalar olarak belirtilmiştir. Bu parasal sınır 2016 yılı için 31.000,00TL'dir.

İstinaf kanun yoluna başvurulabilecek kararlar ise, idare ve vergi mahkemelerince esasa dair olarak verilen ve konusu 5.000,00TL'yi aşmayan kararlar dışındaki kararlardır. Konusu 5.000,00TL'yi aşmayan kararlar ise kesin olup, bu tür kararlar hakkında olağan kanun yoluna başvurulması mümkün değildir. Ancak, ivedi yargılama usulüne tabi olan davalarda⁶⁶ istinaf yoluna başvurulamaz⁶⁷.

İvedi yargılama usulünde pek çok usul kuralı, idari yargılama usulünün genel kurallarından oldukça farklıdır⁶⁸.

63 15.12.1984 gün ve 18606 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

64 24.10.2003 gün ve 25269 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

65 20.01.1982 gün ve 17580 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

66 İvedi yargılama usulünün uygulandığı davalar şunlardır: (İYUK'a 6545 sayılı Kanun ile eklenen 20/A maddesi.)

- İhalede yasaklama kararları hariç ihale işlemleri.
- Acele kamulaştırma işlemleri.
- Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları.
- 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca yapılan satış, tahsis ve kiralama işlemleri.
- 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca, idari yaptırım kararları hariç çevresel etki değerlendirmesi sonucu alınan kararlar.
- 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca alınan Bakanlar Kurulu kararları.

67 İYUK'un 6545 sayılı Kanun'la değişik 45/8 maddesi.

68 Bu usulde:

- Dava açma süresi otuz gündür.

Ayrıca, İYUK'a 6545 sayılı Kanun ile eklenen 20/B maddesi ile Millî Eğitim Bakanlığı ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan merkezî ve ortak sınavlar, bu sınavlara ilişkin iş ve işlemler ile sınav sonuçları hakkında açılan davalara ilişkin yargılama usulünde de istinaf ya da itiraz yoluna başvurulması mümkün değildir⁶⁹. Söz konusu işlemlere ilişkin yargılama usulünde de kendine özgü kurallar vardır⁷⁰.

- İYUK'un 11. maddesi hükümleri uygulanmaz.
- Yedi gün içinde ilk inceleme yapılır ve dava dilekçesi ile ekleri tebliğe çıkarılır (bu süre diğer davalarda 15 gündür.).
- Savunma süresi dava dilekçesinin tebliğinden itibaren on beş gün olup, bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en fazla on beş gün uzatılabilir (bu süre diğer davalarda 30 gündür ve 30 gün daha uzatılabilir.). Savunmanın verilmesi veya savunma verme süresinin geçmesiyle dosya tekemmül etmiş sayılır (diğer davalarda dilekçeler ikişer kere teati edilir.).
- Yürütmenin durdurulması talebine ilişkin olarak verilecek kararlara itiraz edilemez.
- Bu davalar dosyanın tekemmülünden itibaren en geç bir ay içinde karara bağlanır (bu süre diğer davalarda 6 aydır.). Ara kararı verilmesi, keşif, bilirkişi incelemesi ya da duruşma yapılması gibi işlemler ivedilikle sonuçlandırılır.
- Verilen nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir (bu süre diğer davalarda 30 gündür.).
- Temyiz dilekçeleri üç gün içinde incelenir ve tebliğe çıkarılır. Bu Kanununun 48. maddesinin bu maddeye aykırı olmayan hükümleri kıyasen uygulanır.
- Temyiz dilekçelerine cevap verme süresi on beş gündür (bu süre diğer davalarda 30 gündür.).
- Danıştay evrak üzerinde yaptığı inceleme sonunda, maddi vakıalar hakkında edinilen bilgiyi yeterli görürse veya temyiz sadece hukuki noktalara ilişkin ise yahut temyiz olunan karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise işin esası hakkında karar verir. Aksi hâlde gerekli inceleme ve tahkikatı kendisi yaparak esas hakkında yeniden karar verir. Ancak, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan temyizi haklı bulduğu hâllerde kararı bozmakla birlikte dosyayı geri gönderir. Temyiz üzerine verilen kararlar kesindir.
- Temyiz istemi en geç iki ay içinde karara bağlanır. Karar en geç bir ay içinde tebliğe çıkarılır.

69 İYUK'a 6545 sayılı Kanun ile eklenen 20/B maddesinin 1 numaralı fıkrasının f bendi.

70 Bu usul kuralları şunlardır:

- Dava açma süresi on gündür.
- İYUK'un 11. maddesi hükümleri uygulanmaz.
- Yedi gün içinde ilk inceleme yapılır ve dava dilekçesi ile ekleri tebliğe çıkarılır.
- Savunma süresi dava dilekçesinin tebliğinden itibaren üç gün olup, bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç gün uzatılabilir. Savunmanın verilmesi veya savunma verme süresinin geçmesiyle dosya tekemmül etmiş sayılır.
- Yürütmenin durdurulması talebine ilişkin olarak verilecek kararlara itiraz edilemez.
- Bu davalar dosyanın tekemmülünden itibaren en geç on beş gün içinde karara bağlanır. Ara kararı verilmesi, keşif, bilirkişi incelemesi ya da duruşma yapılması gibi işlemler ivedilikle sonuçlandırılır.
- Verilen nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren beş gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.
- Temyiz dilekçeleri üç gün içinde incelenir ve tebliğe çıkarılır.
- Temyiz dilekçelerine cevap verme süresi beş gündür.
- Danıştay evrak üzerinde yaptığı inceleme sonunda, maddi vakalar hakkında edinilen bilgiyi yeterli görürse veya temyiz sadece hukuki noktalara ilişkin ise yahut temyiz olunan karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise işin esası hakkında karar verir. Aksi hâlde gerekli inceleme ve tahkikatı kendisi yaparak esas hakkında yeniden karar verir. Ancak, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan temyizi haklı bulduğu hâllerde kararı bozmakla birlikte dosyayı geri gönderir. Temyiz üzerine verilen kararlar kesindir.
- Temyiz istemi en geç on beş gün içinde karara bağlanır. Karar en geç yedi gün içinde

İtiraz yolunda bölge idare mahkemesinin incelediği kararlar sayı itibariyle çok daha az ve nitelik itibariyle parasal miktarının düşük olması itibariyle nispeten daha basit iken, istinaf yolu ile bölge idare mahkemelelerinin bakacakları davalar hem sayı itibariyle daha çok ve hem de parasal sınır olarak bir üst limiti bulunmadığından nitelik itibariyle daha karmaşık olacaktır.

E. Kanun Yoluna Başvuru Yeri, Süresi ve Cevap Süresi Bakımından

İdare ve vergi mahkemelerinin itiraz kanun yoluna tabi olan kararlarına karşı, kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren otuz gün içinde itiraz yoluna başvurulabilir⁷¹. İYUK'un 6545 sayılı Kanun ile değişik 45. maddesinde de aynı yönde hüküm olduğundan, kanun yoluna başvuru süresi bakımından istinaf ile itiraz kanun yolu arasında bir fark bulunmamaktadır.

İtiraz dilekçeleri, itiraz edilen kararı veren mahkemeye verilir⁷². Ayrıca söz konusu mahkemeye gönderilmek üzere başka idare veya vergi mahkemesi başkanlıklarına, idare veya vergi mahkemesi bulunmayan yerlerde büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kalıp kalmadığına bakılmaksızın asliye hukuk hâkimliklerine veya yabancı memleketlerde Türk konsolosluklarına verilebilir⁷³. İstinaf kanun yoluna başvuru dilekçelerinin verilebileceği yerler bakımından, itiraz kanun yolu için belirtilen kurallar aynen geçerlidir⁷⁴.

İtiraz ve istinaf dilekçelerine verilecek cevap dilekçeleri bakımından da tamamen aynı kurallar geçerlidir. Kanun yolu dilekçelerine karşı, karşı taraf tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde cevap verebilir⁷⁵. Cevap veren, karara karşı süresinde kanun yoluna gitmemiş olsa bile düzenleyeceği cevap dilekçesinde, itiraz ya da istinaf isteminde bulunabilir⁷⁶. Cevap dilekçesi ile yapılan kanun yolu başvurularına katılma yoluyla başvuru adı verilmektedir⁷⁷.

F. Kanun Yoluna Başvuru Şekli Ve Usulü İle Başvuru Üzerine Yapılacak İşlemler Bakımından

İYUK'un mevcut haliyle 45. maddesinde ve 6545 sayılı Kanun'la değişik 45. maddesinde itirazın ve istinafın, temyizın şekil ve usullerine tabi olduğu belirtilmiştir. Temyiz istemlerine dair şekil ve usul kurallarına ise

tebliğe çıkarılır.

71 İYUK Md.45; ÇAĞLAYAN, s.712

72 İYUK Md.48/3; ÇAĞLAYAN, s.712

73 İYUK Md.4

74 İYUK'un 6545 sayılı Kanun'la değişik 48/3 ve 4. maddeleri

75 İYUK Md.48/3 ve İYUK'un 6545 sayılı Kanun'la değişik 48/3 maddesi

76 İYUK Md.48/3 ve İYUK'un 6545 sayılı Kanun'la değişik 48/3 maddesi

77 PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.882; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.587

İYUK'un 48. maddesinde düzenlenmiştir.

Temyiz istemlerinin Danıştay Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeler ile yapılacağı belirtildiğinden dolayı itiraz ve istinaf istemlerinin ilgili bölge idare mahkemesine hitaben yazılan dilekçelerle yapılması gerekmektedir. Ancak istinaf için bu konuda daha farklı bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre, istinaf başvurusuna konu olacak kararlara karşı yapılan kanun yolu başvurularında dilekçelerdeki hitap ve istekle bağlı kalınmaksızın dosyaların bölge idare mahkemesine gönderileceği düzenlenmiştir⁷⁸. Bu durumda, itiraz başvurularında ilgili bölge idare mahkemesi yerine Danıştaya hitaplı bir dilekçe yazılması halinde ya da "itiraz" yerine "temyiz" ifadesinin kullanılması halinde ya dilekçe Danıştay Başkanlığına gönderilecek ya da dilekçenin İYUK'un 3. maddesine uygun olmaması nedeniyle dilekçenin reddine karar verilecektir. Oysa istinaf kanun yoluna tabi olan bir esas karar hakkında yukarıda belirtilen şekilde hatalar yapılmış olsa dahi dosya ilgili bölge idare mahkemesine gönderilecektir.

İstinaf ve itiraz dilekçelerinin İYUK'un 3. maddesi esaslarına göre düzenlenmesi gereklidir. Söz konusu maddeye aykırılık olması halinde, eksikliklerin on beş gün içinde tamamlanması hususu, kararı veren idare ya da vergi mahkemesi tarafından -"itiraz ya da istinaf dilekçe ret kararı" adı altında verilecek bir kararla- ilgiliye tebliğ olunur. Bu sürede eksiklikler tamamlanmazsa itiraz ya da istinaf isteminde bulunulmamış sayılmasına esas kararı veren mahkemece karar verilir.

Kanun yolu dilekçeleri, kararı veren mahkemeye veya İYUK'un 4. maddesinde belirtilen mercilere verilir ve kararı veren mahkemece karşı tarafa tebliğ edilir. Karşı taraf tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde bu dilekçelere cevap verebilir. Kanun yolu dilekçesine cevap verilmemek suretiyle cevap süresinin dolmasından sonra ya da cevap verilmesinden sonra kararı veren mahkeme, dosyayı dizi listesine bağlı olarak ilgili bölge idare mahkemesine gönderir. Ancak uygulamada genellikle dizi listesi yapılmadığını söyleyebiliriz.

Yürütmenin durdurulması isteği bulunan kanun yolu dilekçeleri, karşı tarafa tebliğ edilmeden dosya ile birlikte, yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmek üzere kararı veren mahkemece ilgili bölge idare mahkemesine gönderilir. Bölge idare mahkemesi tarafından yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verildikten sonra, kanun yolu dilekçesi bölge idare mahkemesince karşı tarafa tebliğ edilerek dosya tekemmül ettirilir.

Kanun yolu dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin tamamının

78 İYUK'un 6545 sayılı Kanun'la değişik 45/2 maddesi.

ödenmemiş olması halinde, kararı veren mahkeme başkanı tarafından verilecek on beş günlük süre içerisinde eksikliğin tamamlanması, aksi halde itiraz ya da istinaf talebinden vazgeçilmiş sayılacağı hususu kanun yoluna başvuran tarafa yazılı olarak bildirilir. Verilen süre içinde harç ve giderler tamamlanmazsa, kararı veren mahkemece karara karşı itiraz ya da istinaf yoluna başvurulmamış sayılmasına karar verilir. Kanun yoluna başvurunun kanuni süresinden sonra yapılması halinde de kararı veren mahkeme, itiraz ya da istinaf isteminin reddine karar verir. Mahkemenin bu kararları ile kanun yolu dilekçelerinin İYUK'un 3. maddesi esaslarına göre düzenlenmemesi halinde bu eksikliklerin düzeltilmesi için verilen on beş günlük sürede bu eksikliklerin tamamlanmaması hallerinde verilen itiraz ya da istinaf isteminde bulunulmamış sayılmasına dair kararlarına karşı, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde itiraz ya da istinaf yoluna başvurulabilir.

Kanun yolu dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin ödenmemiş olduğu, dilekçenin, İYUK'un 3. maddesi esaslarına göre düzenlenmediği ve kanun yolu talebinin kanuni süre geçtikten sonra yapıldığı hususlarının dosyanın gönderildiği bölge idare mahkemesi tarafından saptanması hallerinde, bölge idare mahkemesince itiraz veya istinaf istemine bulunulmamış sayılmasına karar verilir. İYUK'un halen yürürlükte olan halinde bu kararların kesin olduğuna dair bir düzenleme olmadığı halde, 6545 sayılı Kanun'la değişik 48. maddesinde bu kararların kesin olduğu belirtilmiştir. İYUK'un mevcut halinde karar düzeltme yolu olduğu halde, 6545 sayılı Kanun ile karar düzeltme yolu kaldırılması nedeniyle bu şekilde bir değişiklik yapıldığı düşünülebilir.

İstinaf ve itiraz kanun yollarına başvuru şekli ve usulü ile başvuru üzerine yapılacak işlemler bakımından her iki kanun yolu arasında bazı farklılıklar bulunsa da büyük ölçüde aynı usule tabi olduğu görülmektedir.

G. Kanun Yoluna Başvurunun Sonuçları Bakımından

İYUK'un "Temyiz veya itiraz istemlerinde yürütmenin durdurulması" başlıklı 52. maddesinde, itiraz yoluna başvurulmuş olmasının, mahkeme kararlarının yürütülmesini durdurmayacağı, ancak, bu kararların teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına itirazı incelemeye yetkili bölge idare mahkemesince karar verilebileceği belirtilmiştir. Doğal olarak bölge idare mahkemesince bu yönde bir karar verilebilmesi için itiraz yoluna başvuran taraf ya da tarafların bu doğrultuda bir istemde bulunması gerekir. Davanın reddine ilişkin kararların temyizi halinde, dava konusu işlem hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi için, idari işlemlerle ilgili olarak yürütmenin durdurulmasına dair kuralları düzenleyen İYUK'un 27. maddesinde öngörülen koşulların bulunması gerek-

mehtedir.

İptal davalarında teminat istenmeyebileceği gibi, başvurusu bir kamu idaresi olan taraftan ve adli yardımdan yararlananlardan da teminat alınmaz.

6545 sayılı Kanun ile getirilen istinafa ilişkin olarak da aynı hükümler yer aldığından, kanun yoluna başvurunun sonuçları bakımından itiraz ile istinaf arasında hiçbir fark bulunmamaktadır.

H. Bölge İdare Mahkemelerinin Teşekkülü Bakımından

2576 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin, bölgelerin coğrafi durumları ve iş hacmi göz önünde tutularak Adalet Bakanlığınca kurulacağı ve yargı çevrelerinin tespit edileceği, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin kuruluş ve yargı çevrelerinin tespitinde, İçişleri Bakanlığının, Maliye Bakanlığının ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığının görüşlerinin alınacağı belirtilmiştir. Bu mahkemelerin kaldırılmasına veya yargı çevrelerinin değiştirilmesine, İçişleri, Maliye Bakanlıkları ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığının görüşleri alınarak, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

6545 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile 2576 sayılı Kanun'un 3. maddesi değiştirilmiş, devam eden maddeleri ile de 2576 sayılı Kanun'a 3/A, 3/B, 3/C, 3/D, 3/E, 3/F, 3/G, 3/H maddeleri eklenmiştir. 6545 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile 2576 sayılı Kanun'a eklenen geçici 20. maddede, Adalet Bakanlığınca, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, kanunun, bu kanunla değişik 3. maddesinde öngörülen bölge idare mahkemelerini kuracağını, bölge idare mahkemelerinin kuruluşları, yargı çevreleri ve tüm yurttaki göreve başlayacakları tarihin, Resmî Gazete'de ilan edileceği ve mevcut bölge idare mahkemelerinin, yeni kurulan bölge idare mahkemelerinin göreve başlayacakları tarihe kadar faaliyetlerine devam edecekleri belirtilmiş ve 6545 sayılı Kanun 28.06.2014 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve maddede belirtilen 3 aylık süre içerisinde söz konusu bölge idare mahkemeleri kurulamamıştır.

Ancak Adalet Bakanlığınca alınan ve 7 Kasım 2015 gün ve 29525 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan karara göre, İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Konya, Samsun, Erzurum ve Gaziantep illerinde istinaf yargılaması yapacak olan bölge idare mahkemeleri kurulmuş ve bu mahkemelerin 20 Temmuz 2016 tarihinde faaliyete başlamaları kararlaştırılmıştır. Ancak 01.03.2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan HSYK kararı ile bölge idare mahkemeleri kurulacak iller yeniden belirlenmiş ve Bursa'da bölge idare mahkemesi kurulmasından vazgeçilerek 7 ilde istinaf yargılaması yap-

cak bölge idare mahkemesi kurulmasına karar verilmiştir⁷⁹.

Bahsi geçen değişikliklere göre; bölge idare mahkemeleri, başkanlık, başkanlar kurulu, daireler, bölge idare mahkemesi adalet komisyonu ve müdürlüklerden oluşacaktır. Bölge idare mahkemelerinde biri idare diğeri vergi olmak üzere en az iki daire bulunacak, gerekli hâllerde dairelerin sayısı, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca artırılıp azaltılabilecektir. Dairelerde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunacaktır.

Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu, bölge idare mahkemesi başkanı ile daire başkanlarından oluşacaktır. Bölge idare mahkemesi başkanının bulunmadığı hâllerde kurula daire başkanlarından en kıdemli olanı başkanlık edecektir. Daire başkanının mazereti hâlinde ise, o dairenin en kıdemli üyesi kurula katılacaktır.

Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu, gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak ihtisaslaşmayı sağlamak amacıyla, bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümünü belirlemek, daireler arasında çıkan iş bölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamak; hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleriyle toplanamadığı hâllerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek; benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde, re'sen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay Başkanlığına iletmek gibi görevleri olacaktır.

Bölge idare mahkemesi daireleri ise, ilk derece mahkemelerince verilen

79 Bu mahkemelerin yargı çevresi ise şu şekilde belirlenmiştir:
 İstanbul BİM : Bilecik, Bursa, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Yalova.
 Ankara BİM : Ankara, Bartın, Bolu, Çankırı, Düzce, Eskişehir, Karabük, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Sivas, Yozgat, Zonguldak.
 İzmir BİM : Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak.
 Konya BİM : Adana, Afyonkarahisar, Aksaray, Antalya, Burdur, Isparta, Karaman, Konya, Mersin, Niğde.
 Samsun BİM : Amasya, Artvin, Çorum, Giresun, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Tokat, Trabzon.
 Erzurum BİM : Ardahan, Ağrı, Bayburt, Bitlis, Bingöl, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Hakkari, Iğdır, Kars, Muş, Tunceli, Van.
 Gaziantep BİM : Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Mardin, Osmaniye, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak.

ve istinaf yolu açık olan nihai kararlara karşı yapılan istinaf başvurularını inceleyerek karara bağlamak; ilk derece mahkemelerince yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlara karşı yapılan itirazları inceleyerek karara bağlamak; yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemeleri arasındaki görev ve yetki uyuşmazlıklarını çözmek ve yargı çevresi içinde bulunan yetkili ilk derece mahkemesinin bir davaya bakmasına fiili veya hukuki bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargı çevresi sınırlarında tereddüt edildiği veya iki mahkemenin de aynı davaya bakmaya yetkili olduklarına karar verdikleri hâllerde, o davanın bölge idare mahkemesi yargı çevresi içinde bulunan başka bir mahkemeye nakline veya yetkili mahkemenin tayinine karar vermek gibi görevleri vardır.

Halen bölge idare mahkemesi başkanının başkanlığında Hâkimler Ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) tarafından atanan iki üyeden oluşan idari yargı adalet komisyonunun⁸⁰ yapısı da 6545 sayılı Kanun'un ile 2576 sayılı Kanun'a eklenen 3/G maddesi ile değiştirilmiştir. Buna göre, her bölge idare mahkemesinde bir bölge idare mahkemesi adalet komisyonu bulunacağı, komisyonun, bölge idare mahkemesi başkanının başkanlığında, HSYK tarafından daire başkanları arasından belirlenen iki asıl üyeden oluşacağı, ayrıca daire başkan veya üyeleri arasından iki yedek üye belirleneceği belirtilmiştir.

Ülkemizde halen, 3 tanesi faaliyet dışı olmak üzere 28 adet (28 ilde) bölge idare mahkemesi bulunmaktadır. 6545 sayılı Kanun ile oluşturulması öngörülen ve istinaf yargılaması yapacak olan bölge idare mahkemeleri yedi adettir. İtiraz incelemesi yapan mevcut bölge idare mahkemelerinin bazılarında birden fazla kurul bulunmakta ise de (örneğin İstanbul Bölge İdare Mahkemesinde halen dört adet kurul bulunmaktadır.), işi az olan çoğu bölge idare mahkemesinde tek kurul bulunmaktadır. İstinaf yargılaması yapacak olan bölge idare mahkemelerinde ise yeteri kadar "daire" bulunması öngörülmektedir. İtiraz ve istinaf yargılaması yapacak olan bölge idare mahkemesinin görevleri (itiraz ve istinaf yargılaması yapmak şeklindeki fark dışında) genel olarak benzerdir. Ancak örgütleniş bakımından önemli farklılıklar bulunduğu görülmektedir.

I. Bölge İdare Mahkemesinin İnceleme Yöntemi Bakımından

İYUK'un 45. maddesinde, bölge idare mahkemesinin evrak üzerinde yaptığı inceleme sonunda, maddi vakıalar hakkında edinilen bilgiyi yeterli görürse, itiraz sadece hukuki noktalara ilişkin ise veya itiraz olunan karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise işin esası hakkında karar vereceği, aksi halde gerekli inceleme ve tahkikatı kendisi yaparak

80 İdari yargı adalet komisyonlarının yasal dayanağı 26.02.1983 gün ve 17971 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2802 sayılı Hâkimler Ve Savcılar Kanunu'nun 113. maddesidir.

esas hakkında yeniden karar vereceği, ancak, idare ve vergi mahkemele-
rinde ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan itirazı haklı bul-
duğu veya davaya görevsiz hâkim tarafından bakılmış olması hallerinde
kararı bozmakla birlikte dosyayı geri göndereceği hükme bağlanmıştır.
İtiraza konu edilen kararı veren ya da karara katılan hâkim, aynı davanın
itiraz yoluyla bölge idare mahkemesince incelenmesinde bulunamaz.

Aynı maddenin 6545 sayılı Kanun'la değişik halinde ise, bölge idare
mahkemesinin, yaptığı inceleme sonunda ilk derece mahkemesi kararını
hukuka uygun bulması halinde istinaf başvurusunun reddine karar ve-
receği, karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise gerekli
düzeltmeyi yaparak aynı kararı vereceği, ilk derece mahkemesi kararını
hukuka uygun bulmadığı takdirde ise istinaf başvurusunun kabulü ile ilk
derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vereceği, bu halde böl-
ge idare mahkemesince işin esası hakkında yeniden bir karar verileceği,
inceleme sırasında ihtiyaç duyulması hâlinde kararı veren mahkeme veya
başka bir yer idare ya da vergi mahkemesinin istinabe olunabileceği, isti-
nabe olunan mahkemenin gerekli işlemleri öncelikle ve ivedilikle yerine
getireceği hüküm altına alınmıştır.

Bölge idare mahkemesi, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı ya-
pılan istinaf başvurusunu haklı bulduğu, davaya görevsiz veya yetkisiz
mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakıl-
mış olması hâllerinde, istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mah-
kemesi kararının kaldırılmasına karar vererek dosyayı ilgili mahkemeye
gönderir. İstinaf başvurusuna konu edilen kararı veren ya da karara katı-
lan hâkim, aynı davanın istinaf yoluyla bölge idare mahkemesince ince-
lenmesinde bulunamaz.

Her iki düzenleme büyük ölçüde benzer olup, ilk göze çarpan farklılık,
istinaf yargılaması yapan bölge idare mahkemesince ihtiyaç duyulması
hâlinde kararı veren mahkeme veya başka bir yer idare ya da vergi mah-
kemesinin istinabe olunabileceğine dair düzenlemedir. İkinci farklılık ise
İYUK'un mevcut halinde evrak üzerinde inceleme yapılacağı belirtildiği
halde, istinaf yargılaması hakkında bu şekilde bir düzenlemeye yer veril-
memiş olmasıdır.

Hem istinaf ve hem de itiraz incelemesi yapan bölge idare mahkeme-
sinde, maddi vakıalar ile ilgili olarak dosya kapsamında yer alan bilgilerin
yeterli olmadığına kanaat getirmesi halinde, keşif ve/veya bilirkişi ince-
lemesi de⁸¹ dâhil olmak üzere her türlü araştırmayı yapabilecektir.

Bölge idare mahkemesinin kurul halinde çalışması nedeniyle, dosya-

81 ÖZBALCI Yılmaz, *Vergi Davaları*, Oluş Yayıncılık, 2006, s.525

nın havale edildiği hâkim tarafından dosya incelenerek ilgili daireye ya da kurula raporte edilecek ve başkan ve iki üye tarafından oy çokluğu ile karar verilecektir. Dolayısıyla, bu başlık kapsamında da her iki kanun yolu bakımından çok büyük farklılık bulunmamaktadır.

J. Bölge İdare Mahkemesinin Verebileceği Kararlar Bakımından

2577 sayılı Kanun'un mevcut halinde ve 6545 sayılı Kanun'la değişik 45. maddelerinde bölge idare mahkemesinin verebileceği kararlar belirtilmiştir. Bir üst başlıkta belirtildiği üzere, hem itiraz ve hem de istinaf incelemesi yapan bölge idare mahkemesince, ilk derece mahkemesi kararının hukuka uygun olması halinde istemi reddeder. Aynı şekilde, karardaki düzeltilmesi mümkün olan maddi yanlışlıkları düzelterek, istinaf ya da itiraz talebinin reddine karar verebilir.

İstinaf veya itiraz incelemesi yapan bölge idare mahkemesince maddi vakıalar hakkında edinilen bilgi yeterli görülmezse veya itiraz sadece hukuki noktalara ilişkin değil, maddi vakıalar ve delillere ilişkin de itirazda bulunulmuşsa ya da itiraz olunan karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün değil ise gerekli inceleme ve tahkikat bölge idare mahkemesince yapılarak esas hakkında yeniden karar verilir.

Ancak, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan itiraz bölge idare mahkemesince haklı bulunduğu veya davaya görevsiz hâkim tarafından bakılmış olması hallerinde, ilk derece mahkemesi kararı bozulur fakat işin esası hakkında karar verilmez ve dosya ilk derece mahkemesine geri gönderilir. İYUK'un 6545 sayılı Kanun'la değişik 45. maddesinde bu durumlara ek olarak davaya, yetkisiz hâkim tarafından, reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması hâllerinde de aynı şekilde ilk derece mahkemesi kararı kaldırılarak dosyanın ilgili mahkemeye gönderileceği belirtilmiştir.

K. Bölge İdare Mahkemesi Kararlarına Karşı Gidilecek Kanun Yolları Bakımından

İYUK madde 45/4'e göre, ilk derece mahkemesinin ilk inceleme üzerine verdiği kararlarına karşı yapılan itiraz üzerine, bölge idare mahkemesi itirazı haklı bulunduğu veya davaya görevsiz hâkim tarafından bakılmış olması hallerinde kararı bozup dosyayı ilk derece mahkemesine geri göndereceğini bir üst başlıkta belirtmiştik. Bölge idare mahkemesinin bu kararlarının kesin olduğu belirtilmiştir. Bu kesinliğin anlamı, bu tür kararlara karşı karar düzeltme yoluna gidilememesi ve ilk derece mahkemesince bu tür kararlara uygun karar verilmesidir⁸².

82 CANDAN Turgut, **Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu**, 2. Baskı, Maliye Ve Hukuk Yayınları, 2006, s.960

İYUK'un 6545 sayılı Kanun'la değişik 45/5 maddesinde de benzer düzenlemeye yer verilmiş ve bölge idare mahkemesinin, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvurusunu haklı bulduğu, davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması hâllerinde, istinaf başvurusunu kabul ederek ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vereceği ve dosyayı ilgili mahkemeye göndereceği ve bölge idare mahkemesinin bu fıkra uyarınca verdiği kararların kesin olduğu belirtilmiştir.

İYUK'un 45/5 maddesinde Bölge idare mahkemesi kararlarının kesin olduğu ve bu kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamayacağı belirtilmiştir. Bu fıkroda bölge idare mahkemesinin tüm kararlarını kapsayacak şekilde, bölge idare mahkemesi kararlarının kesin olduğu belirtildiği halde, bir önceki fıkroda belirtilen türde verdiği kararlar için de –yukarıda belirtildiği üzere- “...bölge idare mahkemesinin bu kararları kesindir; temyiz yoluna başvurulamaz.” şeklinde hükme yer verilmiştir. Söz konusu maddenin 5. fıkrasında yer alan hüküm, 4. fıkrayı da kapsadığı halde, 4. fıkraya aynı yönde bir hüküm eklenmesinin sebebi anlaşılır değildir. Her iki fıkroda belirtilen “kesinliğin” anlamı farklı farklı ve her ikisinde de yanlış bir hukuki terim kullanıldığı kanaatindeyiz.

Zira, bir kararın kesinliği, o karara karşı olağan bir kanun yoluna gidilememesini ifade ettiğine göre ve İYUK madde 54 uyarınca bölge idare mahkemelerinin itiraz üzerine verdikleri kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere kararın tebliğ tarihini izleyen on beş gün içinde, bahsi geçen maddede belirtilen sebeplerin varlığı halinde karar düzeltme yoluna gidilebildiğine göre, aslında bölge idare mahkemesinin itiraz üzerine verdiği kararların kesin olmadığı anlaşılmaktadır. Tüm bu durumlar dikkate alındığında, 5. fıkroda bahsedilen kesinliğin, bölge idare mahkemesi kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulamayacağını ifade ettiğini söyleyebiliriz. 4. fıkroda belirtilen kesinliğin anlamı ise, bölge idare mahkemesinin kararları üzerine ilk derece mahkemesinin ısrar (direnme) kararı verememesi olabilir.

İYUK'un 6545 sayılı Kanun'la değişik 46. maddesinde, Danıştay dava dairelerinin nihai kararları ile bölge idare mahkemelerinin aşağıda sayılan davalar hakkında verdikleri kararlar, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi Danıştayda temyiz edilebilir:

- Düzenleyici işlemlere karşı açılan iptal davaları.
- Konusu yüz bin Türk Lirası'nı aşan vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar.
- Belli bir meslekten, kamu görevinden veya öğrencilik statüsünden çı-

karılma sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan iptal davaları.

· Belli bir ticari faaliyetin icrasını süresiz veya otuz gün yahut daha uzun süreyle engelleyen işlemlere karşı açılan iptal davaları.

· Müşterek kararnameyle yapılan atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri ile daire başkanı ve daha üst düzey kamu görevlilerinin atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri hakkında açılan iptal davaları.

· İmar planları, parselasyon işlemlerinden kaynaklanan davalar.

· Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ve Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nca itiraz üzerine verilen kararlar ile 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun⁸³ uygulanmasından doğan davalar.

· Maden, taşocakları, orman, jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular ile ilgili mevzuatın uygulanmasına ilişkin işlemlere karşı açılan davalar.

· Ülke çapında uygulanan öğrenim ya da bir meslek veya sanatın icrası veyahut kamu hizmetine giriş amacıyla yapılan sınavlar hakkında açılan davalar.

· Liman, kruvaziyer limanı, yat limanı, marina, iskele, rıhtım, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı boru hattı gibi kıyı tesislerine işletme izni verilmesine ilişkin mevzuatın uygulanmasından doğan davalar.

· 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanun'un⁸⁴ uygulanmasından ve 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un⁸⁵ uygulanmasından doğan davalar.

· 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun⁸⁶ uygulanmasından doğan davalar.

· 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun⁸⁷ uygulanmasından doğan davalar.

· Düzenleyici ve denetleyici kurullar tarafından görevli oldukları piyasa veya sektörle ilgili olarak alınan kararlara karşı açılan davalar.

Yukarıda konu itibariyle sayılan dava türlerinden sadece düzenleyici

83 22.11.1983 gün ve 18229 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

84 13.06.1994 gün ve 21959 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

85 19.07.1997 gün ve 23054 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

86 15.06.1985 gün ve 18785 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

87 19.07.2005 gün ve 25880 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

işlemlere karşı açılan davalar ile Serbest Bölgeler Kanunu'nun uygulanmasından doğan davalar vergi mahkemelerinde de dava konusu olabilecek olup, bunların dışındaki dava konuları sadece idare mahkemelerinde dava konusu olabilecek konulardır. Vergi mahkemelerinde açılan davaların büyük bir çoğunluğunun konusunun para olduğu düşünüldüğünde, vergi mahkemelerince verilen kararlar hakkında istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine verilen kararların temyize tabi olup olmadığı konusunda yüz bin TL'lik parasal sınır dikkate alınacaktır.

Bölge idare mahkemelerinin, istinaf başvurusu üzerine verdikleri kararlardan parasal değeri yüz bin Türk Lirası'nın altında olanlar ile yukarıda belirtilen konular dışında olan kararlarına karşı temyiz yolu kapalıdır. 6545 sayılı Kanun ile karar düzeltme müessesesinin kaldırıldığını da düşündüğümüzde, bölge idare mahkemesinin bu tür kararlarının kesin olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bu tür kararlara karşı gidilebilecek bir olağan kanun yolu bulunmamaktadır.

6545 sayılı Kanun'la değişik İYUK madde 27/7'de, yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen bölge idare mahkemesi kararlarına karşı en yakın bölge idare mahkemesine kararın tebliğini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebileceği belirtilmiştir. Aynı düzenleme mevcut İYUK madde 27/7'de de yer almaktadır.

SONUÇ

Halen yürürlükte olan İYUK'a göre idare ve vergi mahkemelerince tek hâkim tarafından verilen kararlar ile heyet halinde verilse dahi nispeten daha basit sayılabilecek bazı konularda verilen kararlara karşı itiraz yoluyla bölge idare mahkemesine başvuru yapılabilmektedir. İlk derece mahkemesi kararı için esasına girilmeksizin ilk inceleme konuları yönünden verilmiş bir karar ise ve bu karar hukuka aykırı ise bölge idare mahkemesi ilk derece mahkemesi kararını kaldırır ve dosyası kararı veren mahkemeye gönderir. Diğer hallerde ilk derece mahkemesi kararı hukuka uygun ise itiraz talebini reddeder. Aksi halde bölge idare mahkemesi gerekli hallerde ara kararı ve bilirkişi incelemesi dâhil gerekli tahkikatı kendisi yaparak ilk derece mahkemesi kararını kaldırır ve işin esası hakkında karar verir. Bölge idare mahkemesinin verdiği hiçbir karara karşı Danıştay'a temyize gidilmesi mümkün değildir. İlk derece mahkemelerinin itiraz yoluna tabi olmayan diğer kararlarına karşı ise temyiz yolu açık olup, ilk derece mahkemesinin (dilekçe ret, yetki ret ve -idare ve vergi mahkemeleri arasındaki-görev ret kararları gibi kararlar dışında) her hangi bir kanun yoluna tabi olmayan kararı bulunmamaktadır.

6545 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerle ise, idari yargıya istinaf kanun yolu getirilmiştir. Buna göre, ilk derece mahkemelerinin dava konusu 5 bin Türk Lirası'na kadar olan hükümleri hiçbir olağan kanun yoluna tabi olmaksızın kesin olacak, dava konusunun 5 bin Türk Lirası'ndan fazla olduğu davalara ait hükümler ise istinaf kanun yoluna tabi olacaktır. İstinaf incelemesi yapacak olan bölge idare mahkemesi kararı hukuka uygun bulunduğu durumlarda istinaf talebini reddedecek, karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesinin mümkün olması halinde karar düzeltilerek istinaf talebi yine reddedilecektir. İlk derece mahkemesi kararının ilk inceleme hususlarına dair olması ve kararın hukuka aykırı olması hali ile görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması gibi hallerde istinaf talebi kabul edilerek karar kaldırılacak ve dosya ilk derece mahkemesine geri gönderilecektir. İlk derece mahkemesinin esasa dair verdiği kararın hukuka aykırı olduğu kanaatine varılması halinde, ilk derece mahkemesi kararı kaldırılacak ve işin esası hakkında yeniden karar verilecektir. Bölge idare mahkemesince bakılan davanın değerinin 100 bin Türk Lirası'nın altında olması halinde karar kesin olacak, bu tutarın üstünde olması halinde veya dava konusunun, kanunda belirtilen konulardan birine ilişkin olması hallerinde bölge idare mahkemesi kararı, Danıştay nezdinde temiz edilebilecektir.

Özet olarak belirtilen bu farklar dışında, halen mevcut uygulamada ilk derece mahkemesince verilen bir hükmün Danıştay tarafından bozulması halinde ilk derece mahkemesinin eski kararında direnme yetkisi varken, 6545 sayılı Kanun sonrasında ilk derece mahkemelerinin direnme kararı vermelerine fiili olarak imkân kalmayacaktır. Zira, ilk derece mahkemesinin verdiği hüküm ilk inceleme konularına ilişkin olması gibi hallerde bölge idare mahkemesince istinaf yoluyla kararın kaldırılması halinde dosya mahkemeye geri gönderilecek, ancak, ilk derece mahkemesince bu tür kararlara uyulmasının zorunlu olması nedeniyle direnme kararı verilemeyecektir. Bunun dışındaki haller ise zaten dosyanın ikinci kez ilk derece mahkemesi önüne gelmesi mümkün değildir. Bu durumda ancak, bölge idare mahkemesince direnme kararı verilmesi mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

AKYILDIZ Ali, “İstinafa İlkesel Bakmak”, **Danıştay Ve İdari Yargı Günü 147.Yıl Sempozyumu**, Ankara, 2015

ASLAN Zehreddin/BERK Kahraman, **İdare Hukuku Ve İdari Yargıya İlişkin Temel Kanunlar**, 3. Baskı, Alfa Yayınları, 2002

CANDAN Turgut, **Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu**, Maliye Ve Hukuk Yayınları, 2. Baskı, 2006

ÇAĞLAYAN Ramazan, **İdari Yargılama Hukuku**, 7. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2015.

GÖZÜBÜYÜK A. Şeref/TAN Turgut, **İdare Hukuku**, Cilt 2 (İdari Yargılama Hukuku), Turhan Kitabevi, 5. Bası, Ankara, 2012

KARAVELİOĞLU Celal, **İdari Yargılama Usulü Kanunu**, 2. Cilt, 6. Baskı, Karavelioğlu Hukuk Yayınevi, 2006

KARSLI Abdurrahim, **Medeni Muhakeme Hukuku Ders Kitabı**, 2. Baskı, Alternatif Yayınları, İstanbul, 2011

KURU Baki/ARSLAN Ramazan/YILMAZ Ejder, **Medeni Usul Hukuku**, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013

MUŞUL Timuçin, **Medeni Usul Hukuku**, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012

ÖZBALCI Yılmaz, **Vergi Davaları**, Oluş Yayıncılık, 2006

PEKCANITEZ Hakan/ATALAY Oğuz/ÖZEKES Muhammet, **Medeni Usul Hukuku**, 14. Baskı Yetkin Yayınları, Ankara, 2013

SANCAKDAR Oğuz, “İdari Yargıda İstinaf Sistemi Üzerine Düşünceler”, **Danıştay Ve İdari Yargı Günü 144. Yıl Sempozyumu**, Ankara, 2012

SAYGIN Engin, “İdari Yargıda İstinaf Mahkemesi Tartışmaları Üzerine Bir Analiz”, **İÜHF M C. LXIX, S.1-2**, 2011

YEŞİL Ufuk, **Türk Yargı Sisteminde Görev ve Hüküm Uyuşmazlıklarının Çözüm Usulü**, Uyuşmazlık Mahkemesi Yayınları, Ankara, 2016.

YILDIRIM Ramazan, “Türkiye’de İstinaf Uygulamasının İdari Yargıya Etkileri”, **Danıştay Ve İdari Yargı Günü 147.Yıl Sempozyumu**, Ankara, 2015

YÜCE Mehmet, “6545 Sayılı Kanun Sonrası Vergi Yargılamasında Olağan Kanun Yolu Sürecinin İşleyişi”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Kasım/2014, sayı 399

YÜCE Mehmet, **Vergi Yargılama Hukuku**, 3. Baskı, Ekin Yayınevi, 2013

